

צוף הדף שבת ב ע"א

האוכל. וההוצאה של המשכן היא אדרבה דומה להוצאה דבעל הבית שמוציא לצרכו של העני. וקמ"ל שגם זה נאסר.

ולא זו בלבד אלא גם באופן שאינו יוצא ממקומו כלל אלא מוציא את החפץ **בהושטה**, אפילו הכי חיב, משום שנקבע שהעיקר יהיה תלוי ברשויות. והינו שלמדנו מן הפסוק הזה, שהעיקר הוא מקומו של החפץ שהשתנה.

נתן לתוך ידו של בעה"ב

יש לעיין בלשון המשנה למה נקטה **לתוך ידו**, היה צריך לומר לידו. ונראה שאם הכניס העני חפץ כמו ספר שאי אפשר לתת לתוך ידו של חברו, ודאי מקרי שנים שעשו, שהרי דרכו של אדם שמושיטים לו חפץ, שאוחז בחלקו השני של החפץ, ואם כן ההנחה נעשתה מכח שניהם, ורק כאשר מניח את החפץ בתוך ידו, לא נחשב שמשלתף בעשייה.

זרק העני לתוך ידו של בעל הבית

יש לעיין מה הדין בזרק העני לתוך ידו של בעל הבית. ונראה שרק כאשר הניח לתוך ידו אפשר לומר שההנחה נעשית רק מכח הנותן, אך אם **זרק** לתוך הרשות וקיבלו המקבל לכאורה השתתף המקבל בפעולה. וביחוד אם קיבל באופן פעיל. וכל מה שמבואר לקמן ה. שהזורק וקיבלו אחר חייב הזורק הוא דווקא באופן שקיבל "כמדף" ולא כשעצר את מעופו של החפץ בידו. ועיין בסמוך שביארנו עוד בענין זה.

מדוע פשיטת היד של בעל הבית איננה נחשבת שנים שעשו

צ"ב מדוע פשיטת היד של בעל הבית איננה נחשבת מעשה. הרי בשנים שעשו גם אם יהיה אחד שיעשה מעשה פסיבי יחשב שנים שעשו, למשל אחד החזיק בקבוק והשני סובב הפקק שאם לא היה מחזיק את הבקבוק לא היה הפקק מסתובב, וכי לא מקרי שנים שעשו?

ונראה לחדש שכל הדין של שנים שעשו בהוצאה שייך רק כאשר קביעות המקום נקבעה על ידי שניהם, שזה עקר וזה קבע את מקומו, אך אם קביעות המקום נקבעה על ידי המוציא, והמקבל סייע לו להניח לא מקרי שנים שעשו.

פשט העני את ידו לפניו ונתן וכו'

למדנו מכאן שהוצאה נאמרה אף כשהאדם עצמו לא יצא עם החפץ. ואף שמקור ההוצאה הוא מאל **יצא** איש ממקומו, אין צריך לצאת יחד עם החפץ. שיש מקור נוסף שנלמד מן הפסוק ויצו משה ויעבירו קול במחנה, ושם הוצאת החפץ איננה לצורך האדם אלא לצורך **הגעת** החפץ אל רשות הרבים. לכך ילפינו שגם כאשר האדם לא יוצא עם החפץ נחשב כהוצאה.

יציאות השבת – למה נקט יציאות ולא הוצאות – וביאור השייכות שבין הוצאה ותחומין

א] המשנה מכונה יציאות השבת. והעירו התוס' למה לא נקט הוצאות ותירצו שלומדים מן הפסוק אל יצא איש ממקומו שלא יצא עם כלי ללקוט את המן. ופסוק זה מהווה גם אסמכתא לתחומין שלא יצא ממקומו.

ב] הקשו התוס' בעירובין יז: שכבר למדו איסור הוצאה מן הפסוק ויצו משה ויעבירו קול במחנה איש ואשה אל יעשו עוד מלאכה לתרומת הקודש.

ג] עוד קשה שהרי ביום טוב יש איסור תחומין ואין איסור הוצאה כאשר יש בו צורך. והרי שניהם ממקור אחד באו. ותירצו דאחד לעני ואחד לבעל הבית וצריך ביאור מהיכי תיתי לחלק ביניהם.

ד] צריך להבין בסוף דבר מדוע באמת עיקר המלאכה נקראת הוצאה, ולא הכנסה, הרי לכאורה המלאכה נקראת על שם תכליתה, והרי עיקר מלאכת הוצאה היא מה שהחפץ יכול לשמש אותו במקום שאליו הגיע, ואם כן עיקר המלאכה היא הכנסה ולא הוצאה, שרשות הרבים איננו מקום אכילה, ולא מקום עבודה.

יסוד הענין – השייכות שבין תחומין להוצאה

ונראה לומר שגדר האיסור **להוציא** אינו משום מלאכה אלא משום שהשבת עניינה יום של שביתה, "שבו איש תחתיו אל יצא איש ממקומו", וכל מלאכתך עשויה. וכשם שצריך שכל מאכלו יהיה מבושל ומתוקן, כך כל צרכיו יהיו מוכנים ולא יצטרך לקחת דברים למקום שהולך אליו.

והוא כעין איסור תחומין שאף הוא נסמך על הפסוק אל יצא איש ממקומו, שיסוד איסור תחומים הוא שהשבת היא יום של שביתה, מעין עולם הבא, ואין לו ללכת למקומות מרוחקים להשיג את צרכיו. והוא פגיעה ביום השבת להשיג את צרכיו במקומות מרוחקים.

ולפ"ז מובן החילוק שביום טוב מותר לטלטל ואסור לצאת חוץ לתחום. שהרי ביו"ט חלק משמחת היום הוא להכין ולבשל את צרכיו, אך מאידך יש איסור תחומין ביום טוב משום שיום טוב הוא יום של שמחה ולא יום שהולך בו ממקום למקום ומתייגע להשיג את צרכיו. וממילא זהו הגדר באיסור יציאה זה, שממנו ניתן להשליך על כל איסורי השבת, שיסודם הוא שהכל צריך להיות מוכן ולא שיצטרך להכינו בשבת.

ולפ"ז יובן מדוע עיקרה של המלאכה מכונה הוצאה ולא הכנסה, שהוא על משקל היוצא לדרך שנוטל את מאכלו וכליו עמו, וזהו עיקר האיסור.

ולפי זה יובן שהם שני סוגי הוצאה. הוצאה הנלמדת מן המן היא יציאה עם הכלי לצרכו של המוציא, והוא דומה לצרכו של העני המוציא אליו את הכלי עם

ב ע"ב

שבזה מסתיימת ההוצאה של העני, אלא לכאורה יחזיר את החפץ בחזרה לרשות הרבים.

שתים שהן ארבע לרבות הכנסות

מבואר שהכנסות נחשבות כהרחבה של הוצאות. ולא מסתבר שכל הסיבה היא משום שהוצאות נכתבו בפירוש והכנסות לא.

וטעם הדבר, שהוצאות נחשבות עיקר ביארנו לעיל, שעיקר ההוצאה הוא שהאדם יוצא עם החפץ למקום אחר, ומבטל בזה את הפסוק של שבו איש תחתיו. אך כיון שמרבים מן הפסוק של מלאכת המשכן שאסור גם להעביר חפצים למשכן, שמע מינה שיש איסור על הוצאת חפצים מביתו – וגדר החידוש הוא שכל חפץ שבביתו מיועד כביכול לצורך השבת הן לשימוש והן לנוי או להרחבת הדעת. וכשמוציאו למקום של שליטת הרבים הרי הוא מבטל את ייעודו. וכן איפכא, כל חפץ שאינו בביתו איננו עומד לו, וכשמכניסו הרי הוא מביאו לשבת. וממילא זהו הפשט במשנה שלאחר שהתחדשה הוצאה שהאדם מוציא את החפץ החוצה ממנו, ואינו הולך עם החפץ, ממילא אפשר להוסיף גם הכנסה.

רשויות קתני

צ"ב מה הוקשה לרבא על המהלך דלעיל. ונראה שלא רצה לומר שיציאה מתפרשת על החפץ שעוקר את החפץ ממקומו. שאין שום חשיבות לעצם היות החפץ במקום מסוים, אלא רק כלפי האדם, אם הוא ברשותו או שלא ברשותו. ולכך סבר רבא לומר דרשויות שבת קתני.

והינו שלדעת רבא עיקר הוצאת שבת היא כמו שביארנו לעיל, כאשר האדם יוצא ממקומו, אלא שמרבים גם כן באופן של הושטה. והושטה זו יש בה ארבעה אופנים. על שניהם מהם חייבים ועל שנים מהם פטורים.

ידיעות הטומאה שתיים שהן ארבע

לכאורה כיון שהכל נלמד מן הפסוקים, מהו ההבדל ששכחת הטומאה שהביאה לידי אכילת קדשים בטומאה וכניסה אל המקדש בטומאה נחשבת עיקר. ואילו שכחת המקדש ושכחת הקדשים נחשבת רק כריבוי שהן ארבע. ועוד שאין זה נכון לומר שהן ארבע, שהרי הם שנים ונוספו עליהם עוד שנים.

ונראה לומר, שיסוד הדין של העלם טומאה הוא שמוטל על האדם לדעת את טומאתו ולא לשכוח אותה. ולכך כל שלא ידע מן הטומאה מעיקרא אינו עובר כלל, ואינו נחשב שוגג. ומעתה כל זה שייך לומר רק באופן ששכח את הטומאה שידע עליה, ויש כאן רשלנות, אך אם שכח שמדובר בבשר קודש, או שלא שם לב שנכנס למקדש, אין חיובו כל כך חמור.

ולכך אין השנים [העלם מקדש והעלם קדשים] נחשבים כמו האחרים.

והטעם שמכונים "שהן ארבע" משום שלמעשה התחדש שהגדר של העלם טומאה אינו סתם כך דין שצריך לזכור את הטומאה אלא צריך לזכור את הטומאה בשעה שאוכל קודש ובשעה שנכנס למקדש. ואם כן חזינן שכל אכילת קדשים ומקדש מצריכה שימת לב מיוחדת אם כן יש לומר שצריך לשים לב לא רק על הטומאה אלא האם אוכל קודש והאם נכנס למקדש. כלומר מעצם זה שיש שני חיובים שונים על קדש ומקדש, אפשר להוליד מזה עוד דינים שצריך להתבונן האם אוכל קודש והאם נכנס למקדש. ובאמת שעל העלם קודש ומקדש יש חולקים, כמבואר בשבועות. ואכמ"ל.

מהן לחיוב ומהן לפטור

צריך ביאור אם הם לפטור במה הם נקראים שתיים שהן ארבע. אלא משום שיש בהם דין פטור אבל אסור. וזהו הפשט **שהן ארבע** הינו שמן האבות יוצאים עוד דינים של פטור אבל אסור. והזכיר רק את האבות שהן יציאות ולא את התולדות שהן הכנסות.

וצריך עיון הרי עד כמה שהוסיפה המשנה גם את הדינים דרבנן היוצאים מן ההוצאה, מדוע לא הוסיפה המשנה גם את התולדות "היוצאים" מן ההוצאה.

ונראה שהעדיפה המשנה – לפי המהלך הזה – להביא את הדין של פטור אבל אסור יותר מאשר הדין של התולדה. והטעם לכך נראה שהדין של פטור אבל אסור איננו **גזרה** בעלמא, **שמה ינח**, שהרי מדובר גם באופן שתחילת המעשה היתה בהיתר, הינו שהעני פשט את ידו לפנים וקיבל את החפץ מיזו של בעל הבית, ואומרים לו שאסור לו להוציא, אף שבמעשה זה לא יוכל להגיע לידי חיוב חיטאת, אלא אם יטול תחילה מיזו של בעל הבית. ונראה דזה פשוט שפטור אבל אסור האמור כאן לא בא לשלול לעשות כן לכתחילה, דזה פשוט שבפעולה שכל כך קרובה אל האיסור אין לעשותו. אלא קמ"ל שגם אם התחיל במעשה יפסיק. כלומר אם העני הושיט את ידו ונתן בעל הבית לתוכה, לא ימשיך במעשה אלא ישמוט את החפץ ולא יוציאנו. שאף שאין כאן מעשה הוצאה, החשיבוהו חכמים כהוצאה מדרבנן. וכן אסרו חכמים לעני שפשט את ידו לפנים לתת לבעל הבית לקחת החפץ מיזו משום